

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสินเชื่อกู้ยืมที่ต่ำกว่ามาตรฐาน (ซับไพร์ม) หรือ “วิกฤติแฮมเบอร์เกอร์” ซึ่งเกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2550 ได้เริ่มส่งผลกระทบต่อด้านลบอย่างชัดเจนมากขึ้นทางการสหรัฐอเมริกา ได้พยายามแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยมาตรการต่างๆ ถูกทยอยนำออกมา ไม่ว่าจะเป็นการลดดอกเบี้ยของธนาคารกลางสหรัฐอเมริกา (เฟด) อย่างรุนแรงถึงสองครั้งในช่วงเวลาห่างกันเพียง 8 วัน นอกจากนี้รัฐบาลสหรัฐอเมริกา และสภาครองเกรสยังได้อนุมัติงบประมาณกว่า 1.5 แสนล้านเหรียญสหรัฐ เพื่อคืนภาษีให้พลเมืองอเมริกัน จากมาตรการดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่า เศรษฐกิจของสหรัฐมีปัญหาค่อนข้างมากทีเดียว

เมื่อเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา มีปัญหาย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งไทยด้วย เนื่องจากสหรัฐอเมริกาคือเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย จากการที่ประเทศไทยเป็นระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพิงการส่งออกสูง และพึ่งพิงตลาดสหรัฐอเมริกา การชะลอตัวของเศรษฐกิจสหรัฐย่อมส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจไทยอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ โดยผลกระทบแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ผลกระทบทางตรง คือ ทำให้การส่งออกไปยังตลาดสหรัฐอเมริกาชะลอตัวและมีความเป็นไปได้ที่จะหดตัวใน 1-2 ปีข้างหน้า หากปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงินยืดเยื้อและสหรัฐอเมริกาไม่สามารถแก้ปัญหาได้ภายในระยะเวลาอันสั้น จะส่งผลทำให้เศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาชะลอตัว และทำให้กำลังซื้อภายในประเทศสหรัฐอเมริกาดลดลง ซึ่งจะกระทบต่อการส่งออกของเศรษฐกิจไทย ผลกระทบทางอ้อม คือ การที่เศรษฐกิจสหรัฐชะลอตัว ทำให้เกิดปรากฏการณ์การชะลอตัวทางเศรษฐกิจเป็นลูกโซ่ (Global Supply Chain) ซึ่งส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของทุกประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยเช่นกัน หากเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าของไทยชะลอตัวลงพร้อม ๆ กับแนวโน้มชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกแล้ว ไทยอาจต้องเผชิญกับความเสี่ยงของการชะลอตัวของภาคการค้าต่างประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ตารางที่ 1.1 มูลค่าการค้าในปี พ.ศ. 2551 ของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย 10 อันดับแรก

มูลค่า : ล้านเหรียญสหรัฐ

อันดับประเทศคู่ค้าของไทยรวมทุกประเทศ ของปี 2551 (ไม่รวมกลุ่มเศรษฐกิจ)					
อันดับ คู่ค้าไทย	ประเทศ	มูลค่าการค้า		อัตราการขยายตัว (%)	
		2551	2552 (ม.ค.-พ.ย.)	2551	2552 (ม.ค.-พ.ย.)
	รวมทั้งสิ้น	356,998	257,245	21.50	- 23.01
1	ญี่ปุ่น	53,628	36,425	15.33	- 26.90
2	จีน	36,347	29,559	16.98	- 13.73
3	สหรัฐอเมริกา	31,698	22,660	9.64	- 23.42
4	มาเลเซีย	19,636	14,545	19.47	- 21.48
5	สิงคโปร์	17,221	12,020	8.30	- 26.18
6	สหรัฐอเมริกาบริติช	13,945	8,032	54.17	- 37.52
7	ออสเตรเลีย	13,147	11,230	35.01	- 8.66
8	ฮ่องกง	12,004	10,046	18.43	- 9.32
9	อินโดนีเซีย	11,734	7,649	33.27	- 31.09
10	เกาหลีใต้	10,529	7,435	27.33	- 24.70

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

หากพิจารณาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในประเทศไทยผ่านการเปลี่ยนแปลงของระดับ

ราคาสินค้าหรืออัตราเงินเฟ้อ ปัญหาซ้ำๆ ปรากฏไม่ได้ส่งผลกระทบต่ออัตราเงินเฟ้อในประเทศ

โดยตรง แต่ส่งผลกระทบผ่าน 2 ปัจจัย คือ ราคาน้ำมัน (Cost Push Factors) และอัตราดอกเบี้ย (Demand Pull Factors) หากจะพิจารณาว่าปัญหาซ้ำๆ ปรากฏส่งผลกระทบต่ออัตราเงินเฟ้ออย่างไร

ต้องพิจารณาว่าปัญหาซัพไพร้มส่งผลกระทบต่อราคาน้ำมันและอัตราดอกเบี้ยในประเทศไทยอย่างไร และราคาน้ำมันและอัตราดอกเบี้ยในประเทศ มีผลต่ออัตราเงินเฟ้อของไทยอย่างไร

ปัจจัยด้านราคาน้ำมันนั้นยังคงผันผวน แต่มีแนวโน้มลดลงจากปลายปี 2550 ซึ่งทำให้ต้นทุนของผู้ผลิตมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากปัญหาซัพไพร้มจะทำให้เศรษฐกิจสหรัฐอเมริกา ถดถอยและทำให้ความต้องการบริโภคน้ำมันของโลกมีแนวโน้มชะลอตัว เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นผู้บริโภคน้ำมันรายใหญ่ที่สุดของโลก อย่างไรก็ตาม แม้อัตราราคาน้ำมันลดลง แต่อาจไม่ทำให้ราคาสินค้าลดลงเร็วนัก เพราะสินค้าส่วนหนึ่งเป็นสินค้าในสต็อก หรือเกิดจากการผลิตภายใต้คำสั่งซื้อเดิม ณ ราคาวัตถุดิบเดิม และผู้ประกอบการยังมีต้นทุนการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้า (Menu Cost) ทำให้ยังไม่สามารถปรับราคาลงมาได้รวดเร็วนัก ดังนั้นแม้ว่าราคาน้ำมันจะปรับตัวลดลง แต่ราคาสินค้าและอัตราเงินเฟ้อในช่วงต้นปีนี้อาจจะไม่ลดลง

สำหรับอัตราดอกเบี้ยนั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ทั้งภาวะเศรษฐกิจ ทิศทางของนโยบาย รวมทั้งอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศ การที่สหรัฐอเมริกา ลดอัตราดอกเบี้ยครั้งใหญ่ถึง 2 ครั้งติดกัน คือ ร้อยละ 0.75 และร้อยละ 0.50 เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากซัพไพร้ม ทำให้เกิดความกังวลว่าอาจทำให้เงินทุนจากต่างประเทศไหลเข้ามายังไทย ซึ่งจะทำให้ค่าเงินบาทแข็งค่ามากขึ้นอีก ประกอบกับแรงกดดันต่ออัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มลดลงจึงคาดการณ์ได้ว่า ผู้กำหนดนโยบายการเงินของไทยน่าจะปรับลดอัตราดอกเบี้ยลง ซึ่งอาจมีผลทำให้อัตราเงินเฟ้อปรับตัวเพิ่มขึ้นบ้าง

ที่ผ่านมาการศึกษาค้นคว้ามากมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการส่งออกไปยังประเทศต่างๆ กับอัตราการเจริญเติบโตของประเทศไทย เนื่องจากเศรษฐกิจของไทยเป็นระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพิงการส่งออกสูง และจากผลกระทบของวิกฤติทางการเงินของสหรัฐที่ผ่านมา ทำให้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่เพียงแต่การส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาจะหดตัวลง แต่การส่งออกไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยยังหดตัวตามเช่นกัน และยังส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในประเทศอีกด้วย

การศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการหาความสัมพันธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของไทย จากประเทศคู่ค้าที่สำคัญ 5 อันดับแรก คือ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศจีน ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์ โดยประยุกต์ใช้แบบจำลองเศรษฐกิจแบบ

VARX* (Vector Autoregressive with Exogenous) ตามแนวคิดของ Pesaran and Smith (2006) เพื่อเป็นแนวทางให้รัฐบาลในการวางแผนนโยบายในการรักษาอัตราการเจริญเติบโตและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของไทย และสามารถเตรียมมาตรการรองรับหรือป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจากผลกระทบของประเทศคู่ค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาผลกระทบจากเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าที่สำคัญต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

สามารถอธิบายถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของไทย รวมทั้งทราบถึงขนาดและทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายในประเทศ และตัวแปรจากประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยที่นำมาศึกษาได้ และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อพัฒนาและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจต่อไป เช่น เมื่อเศรษฐกิจของไทยได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นรัฐบาลควรมีการส่งเสริมและพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้มีการเจริญเติบโตจากภายในประเทศมากกว่าการพึ่งพิงจากตลาดต่างประเทศ โดยยึดตามหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษากวาระวิเคราะห์ผลกระทบจากประเทศคู่ค้าต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ใช้ข้อมูลทุติยภูมิเป็นอนุกรมเวลารายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2533 ถึง ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2551 จำนวน 76 กลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (หน่วย : บาท) ผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศจีน (หน่วย : หยวน) ผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศญี่ปุ่น (หน่วย : เยน) ผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศมาเลเซีย (หน่วย : ริงกิต) ผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศสิงคโปร์ (หน่วย : ดอลลาร์สิงคโปร์) และผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศสหรัฐอเมริกา (หน่วย : ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา)

2. อัตราดอกเบี้ยระยะสั้นของประเทศไทย จีน ญี่ปุ่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และสหรัฐอเมริกา (หน่วย : ร้อยละต่อปี)
3. อัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย จีน ญี่ปุ่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และสหรัฐอเมริกา (หน่วย : ร้อยละ)
4. อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทย (หน่วย : บาทต่อ 1 หยวน) ญี่ปุ่น (หน่วย : บาทต่อ 100 เยน) สิงคโปร์ (หน่วย : บาทต่อ 1 ดอลลาร์สิงคโปร์) มาเลเซีย (หน่วย : บาทต่อ 1 ริงกิต) และสหรัฐอเมริกา (หน่วย : บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา)
5. ราคาน้ำมันดิบของตลาดโลก (หน่วย : ดอลลาร์ต่อบาร์เรล)

1.5 นิยามศัพท์

1. ตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์มหภาคภายในประเทศ คือ ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวม อัตราเงินเฟ้อ และอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นของประเทศไทย
2. ตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์มหภาคของประเทศคู่ค้า คือ ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวม อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยระยะสั้นและอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทย ญี่ปุ่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved